EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 16.7.2025
SWD(2025) 556 final

WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE

SAMENVATTING VAN HET EFFECTBEOORDELINGSVERSLAG

betreffende het Europees Fonds voor concurrentievermogen

bij

Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van het Europees Fonds voor concurrentievermogen (ECF), met inbegrip van een specifiek programma voor onderzoeks- en innovatieactiviteiten op defensiegebied, tot intrekking van de Verordeningen (EU) 2021/522, (EU) 2021/694, (EU) 2021/697 en (EU) 2021/783, tot intrekking van bepalingen van de Verordeningen (EU) 2021/696 en (EU) 2023/588, en tot wijziging van Verordening (EU) [EDIP]

Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van Horizon Europa, het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie voor de periode 2028-2034, tot vaststelling van de regels voor deelname en verspreiding, en tot intrekking van Verordening (EU) 2021/695

Voorstel voor een besluit van de Raad tot vaststelling van het specifieke programma tot uitvoering van Horizon Europa — het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie voor de periode 2028-2034, tot vaststelling van de regels voor deelname en verspreiding van dat programma, en tot intrekking van Besluit (EU) 2021/695

{COM(2025) 543 final} - {COM(2025) 544 final} - {COM(2025) 555 final} -
{SEC(2025) 555 final} - {SWD(2025) 555 final}

Samenvatting
Effectbeoordeling van de komende langetermijnbegroting van de EU (MFK) – EU-financiering voor concurrentievermogen
A. Behoefte aan actie
Waarom? Welk probleem wordt er aangepakt?
De afgelopen dertig jaar is de productiviteitskloof tussen de EU en andere geavanceerde economieën groter geworden, waardoor de EU minder concurrerend is geworden dan andere grote economieën. De EU loopt op verschillende gebieden, zoals technologische ontwikkeling, onderzoek en innovatie, marktdynamiek en industriële capaciteit, achter op andere grote economieën. Het versterken van het Europese concurrentievermogen is daarom een cruciale prioriteit geworden, zoals aangegeven in het Draghi-verslag. Zoals uiteengezet in het kompas voor concurrentievermogen van de Europese Commissie1 houdt Europees concurrentievermogen in dat de EU in staat is de productiviteitsgroei, een hoge levensstandaard en strategische autonomie te versterken in een snel veranderende wereld. Het gaat daarbij niet alleen om traditionele concurrentie op basis van kosten, maar ook om innovatie, investeringen, veerkracht en industriële kracht, met name in groene, digitale en kritieke sectoren. In het kompas voor concurrentievermogen worden verschillende factoren genoemd die nodig zijn om het concurrentievermogen van de EU te versterken: 1) het dichten van de innovatiekloof, 2) decarbonisatie, en 3) het verminderen van buitensporige afhankelijkheden en het vergroten van de veiligheid. Daarnaast worden vijf horizontale maatregelen belicht: 1) vereenvoudiging, 2) het wegnemen van belemmeringen op de eengemaakte markt, 3) financiering, 4) vaardigheden en hoogwaardige banen, en 5) betere coördinatie. Vereenvoudiging, financiering en betere coördinatie zullen in het Europees Fonds voor concurrentievermogen centraal staan. Het aanpakken van deze problemen zal naar verwachting een indirect maar positief effect hebben op andere problemen die in het kompas voor concurrentievermogen zijn geïdentificeerd, zoals de innovatiekloof, en Europa wat kritieke technologieën en hulpbronnen betreft minder afhankelijk maken van externe bronnen, wat de veiligheid en veerkracht vergroot.
Wat wordt er van dit initiatief verwacht?
De overkoepelende doelstelling van dit initiatief is het creëren van een investeringscapaciteit om het Europese concurrentievermogen in strategische technologieën en sectoren te ondersteunen en de financieringsinstrumenten van de EU-begroting ten volle te benutten. Meer in het bijzonder bevordert het initiatief publieke en particuliere investeringen tijdens het hele investeringstraject, met name in onderzoek en innovatie, en zorgt het voor een betere benutting van het potentieel voor risicobeperking van de EU-begroting om de toegevoegde waarde van de EU te maximaliseren. Bovendien zullen de investeringen specifiek worden gericht op strategische technologieën en sectoren van de EU die decarbonisatie, veiligheid en veerkracht ondersteunen. Tot slot vergemakkelijkt het initiatief de toegang tot EU-financiering door middel van gebruikersgerichte, snellere, vereenvoudigde en geharmoniseerde procedures en verbetert het de samenhang tussen de investeringen van de EU en die van de lidstaten.
Wat is de meerwaarde van actie op EU-niveau?

[1] COM(2025) 30 final. Het EU-kompas voor concurrentievermogen.

Ten eerste zorgt EU-financiering voor betere samenwerking en integratie tussen belanghebbenden en tussen landen, waardoor nationale belemmeringen worden weggenomen en een kritische massa wordt gecreëerd om gemeenschappelijke uitdagingen aan te pakken. Ten tweede zorgt de EU, door het aanpakken van marktfalen en suboptimale investeringsvoorwaarden en het bewerkstelligen van economische impact, voor versterking van de economische veerkracht, mobilisering van particuliere fondsen, het aantrekken van kapitaal, een verhoging van de productiviteit in de hele EU en de ondersteuning van economisch voordelige projecten die anders misschien niet zouden slagen. Door het concurrentievermogen EU-breed te ondersteunen, kunnen de beste wetenschappelijke en innovatieve ideeën uit de hele EU worden geselecteerd. Ten derde kan de EU, door gerichter te investeren en middelen te bundelen, uitdagingen die in de hele EU spelen beter aanpakken en gedeelde prioriteiten bevorderen, zoals de digitale en de groene transitie.

B. Oplossingen

Welke wetgevende en niet-wetgevende beleidsopties zijn overwogen? Is er een voorkeursoptie? Waarom?

Er zijn drie beleidsopties in overweging genomen:

De eerste optie is “hetzelfde beleid aanhouden, met één toevoeging”, waarbij de 14 programma’s[2] hun eigen regels behouden, maar de Commissie zou proberen te zorgen voor meer horizontale consistentie tussen de fondsen. Daarbij zou worden voortgebouwd op de aanpak die bij het platform voor strategische technologieën voor Europa (STEP) werd gehanteerd om individuele projecten te helpen profiteren van cumulatieve financiering in het kader van verschillende programma’s.

De tweede optie is een “verbeterde coördinatie tussen programma’s en een gemeenschappelijke reeks regels”, die verder zou gaan door de regels voor alle programma’s te harmoniseren, met name door de doelstellingen, onderdelen en pijlers, alsook de uitvoeringsinstrumenten en horizontale wettelijke bepalingen op elkaar af te stemmen.

De derde optie is een “consolidering van bestaande programma’s in een nieuw Europees Fonds voor concurrentievermogen”, waarbij relevante EU-programma’s zouden worden samengebundeld in één fonds met een strategische aansturing die prioriteit geeft aan beleid in plaats van aan programma’s. Deze optie zou één centrale investeringscapaciteit creëren ter ondersteuning van strategische sectoren en technologieën, disruptieve innovatie en decarbonisatie door middel van een naadloos investeringstraject, van fundamenteel onderzoek tot toegepast onderzoek, uitrol, productie, diensten en oplossingen. Het fonds zal worden gestructureerd rond een klein aantal beleidsterreinen die van cruciaal belang zijn voor het concurrentievermogen en de veerkracht van de EU. Het fonds zou zo worden opgezet dat het snel kan inspelen op nieuwe uitdagingen en prioriteiten. Met de derde optie zou een evenwicht worden gezocht tussen enerzijds de voorspelbaarheid die nodig is voor langetermijninvesteringen, zoals voor onderzoek en innovatie, en anderzijds de flexibiliteit die nodig is om in te spelen op opkomende politieke prioriteiten.

De derde optie is de voorkeursoptie, aangezien die optie voorziet in een uitgebreide reeks maatregelen om de hierboven geschetste tekortkomingen in het financieringslandschap van de EU op het gebied van concurrentievermogen te verhelpen. Om te zorgen voor een succesvolle uitvoering van de voorkeursoptie zal de EU maatregelen om mogelijke negatieve gevolgen te beperken, onder meer door flexibiliteit en de behoefte aan voorspelbaarheid met elkaar in evenwicht te brengen.

C. Gevolgen van de voorkeursoptie

Wat zijn de voordelen van de voorkeursoptie (indien van toepassing, anders belangrijkste gevolgen)?

[2] De 14 EU-programma’s die onder deze effectbeoordeling vallen, zijn Horizon Europa, het Innovatiefonds, het programma Digitaal Europa, de Connecting Europe Facility — Digitalisering, het Europees Defensiefonds, de verordening ter ondersteuning van de productie van munitie, het instrument voor de versterking van de Europese defensie-industrie door middel van gemeenschappelijke aanbestedingen, het programma voor de Europese defensie-industrie, EU4Health, het Europees ruimtevaartprogramma, IRIS², InvestEU, het programma voor de eengemaakte markt (kmo-onderdeel) en LIFE.

De voorkeursoptie zou een hoger rendement op investeringen opleveren over een periode van 15 jaar, met een totaal voordeel per uitgegeven euro dat 15,74 % hoger is dan bij de eerste optie het geval zou zijn (“hetzelfde beleid aanhouden, met één toevoeging”). De Europese Unie kan ook een toename van de uitvoer verwachten, 58 % meer dan de verwachting is bij de eerste optie, voornamelijk als gevolg van een groter volume aan investeringen. Het algemene effect van de voorkeursoptie op de productiviteit van de EU zal waarschijnlijk positief zijn door de efficiëntere en doeltreffendere toewijzing van middelen.

Deze optie zal naar verwachting ook de administratieve kosten voor begunstigden verminderen door toegangspunten te integreren en een gemeenschappelijke reeks regels in te voeren, het financieringsproces te vereenvoudigen en een efficiënter, bedrijfsvriendelijker klimaat tot stand te brengen, dat met name gunstig is voor snelgroeiende industrieën, kmo’s, innovatieve start-ups en projecten die investeringssteun op lange termijn vereisen. Een vereenvoudigde en verbeterde aanvraagprocedure zou zorgen voor meer duidelijkheid voor projectontwikkelaars en de toegang tot financiering in het algemeen vergemakkelijken.

De voorkeursoptie omvat ook een consolidering van de financieringsprocedures en verruimt de toegang tot financiële instrumenten, zodat de EU haar potentieel om particulier kapitaal aan te trekken, beter kan benutten en de begrotingsflexibiliteit kan vergroten. Deze optie zorgt ook voor sterkere banden tussen fundamenteel onderzoek en de geavanceerde stadia van onderzoek, innovatie en productie, waardoor een dynamische economische structuur binnen de EU wordt gewaarborgd en het gemakkelijker wordt ideeën op de markt te brengen.

Wat de markt betreft, wordt met een uniform financieringskader beoogd het concurrentievermogen van Europese bedrijven te vergroten door financiering toegankelijker te maken en beter af te stemmen op de strategische doelen. De optie ondersteunt ook de Europese strategische autonomie en vermindert kritieke afhankelijkheden.

Wat tot slot de sociale gevolgen betreft, zorgt de optie onder meer voor het bevorderen van werkgelegenheid en regionale economische groei en van de verbetering van vaardigheden, met name in strategische sectoren. De milieueffecten van deze optie hangen nauw samen met de aanwijzing van decarbonisatie en schone technologie als prioritaire sectoren en technologieën. Dit zal naar verwachting een positief effect hebben op het klimaat en op de vooruitgang van de EU op weg naar een koolstofarme economie.

Wat zijn de kosten van de voorkeursoptie (indien van toepassing, anders belangrijkste kosten)?

Voor aanvragers en begunstigden die reeds EU-financiering ontvangen, zouden er aanpassingskosten kunnen zijn. Organisaties die op de huidige structuur zijn afgestemd, zouden zich bij de overgang naar één geïntegreerd fonds moeten aanpassen. Hoewel een eerste aanpassing aan het nieuwe fonds nodig zou zijn, zouden de begunstigden dit leerproces slechts eenmaal hoeven te doorlopen, in plaats van herhaaldelijk voor meerdere programma's. De verbeterde toegankelijkheid en het wegnemen van obstakels zou leiden tot lagere aanvraagkosten in het algemeen, en hier zou bovendien een grotere groep aanvragers van profiteren. De ontwikkeling van één toegangspoort, waarbij wordt voortgebouwd op de ervaring die is opgedaan met het financierings- en aanbestedingsportaal en het STEP-portaal, kan verstoringen helpen beperken, en flexibele, responsieve en robuuste governance en netwerkstructuren voor belanghebbenden kunnen de transitie ondersteunen. Uiteindelijk zou een eenvoudigere en overzichtelijkere structuur financieringsprogramma's toegankelijk kunnen maken voor mogelijke nieuwe begunstigden, waardoor innovatie in alle sectoren wordt gestimuleerd.

Wat zijn de gevolgen voor bedrijven en kleine, middelgrote en micro-ondernemingen?

Kmo's die al ervaring hebben met EU-financiering zullen in eerste instantie aanpassingskosten moeten maken voor de overgang naar het geconsolideerde systeem voor aanvragen en de aanpassing aan de nieuwe regels en werking van het systeem. Deze kosten zullen naar verwachting tijdelijk en beperkt zijn. Op langere termijn zullen kmo's baat hebben bij de lagere administratieve kosten van het vinden van relevante financieringsmogelijkheden en het indienen van een aanvraag. Belangrijke voordelen zijn onder meer een centraal portaal voor aanvragen, vereenvoudigde en geharmoniseerde regels en gestroomlijnde adviesdiensten en een centraal loket, waardoor financiering toegankelijker wordt en de kosten en complexiteit van de procedure worden verminderd. Om deze voordelen te kunnen verwezenlijken, moet steun voor kmo's in de structuur van het Fonds voor concurrentievermogen worden geïntegreerd.

Zijn er significante gevolgen voor de nationale begrotingen en overheden?

Nee, aangezien het gaat om een programma op EU-niveau dat direct door de Commissie wordt beheerd, of indirect via haar uitvoerende partners, waarbij financiering wordt toegekend aan begunstigden.

Zijn er andere significante gevolgen?

De voorkeursoptie zal de productiviteit verbeteren en de positie van de EU in de mondiale waardeketen versterken, onder meer door disruptieve innovatie die nieuwe markten creëert. Door innovatie en productie te ondersteunen zal de EU minder afhankelijk worden van derden en zal de marktpositie van EU-bedrijven verbeteren. Strategische sturing en specifieke financiering zorgen voor voorspelbaarheid tijdens het hele financieringstraject, van fundamenteel onderzoek tot markttoepassing. Kmo's zullen profiteren van vereenvoudigde toegang tot financiering, lagere administratieve kosten en snellere subsidieverlening, waardoor zij beter toegang krijgen tot kapitaal. Het initiatief zou de concurrentiepositie van strategische sectoren en de positie van de EU op het gebied van kritieke en geavanceerde technologieën kunnen versterken. Door overloopeffecten zullen ook aangrenzende sectoren kunnen profiteren, waardoor de productiviteit toeneemt.

D. Evaluatie

Wanneer wordt het beleid geëvalueerd?

Dit initiatief zal worden gemonitord via het prestatiekader voor de begroting voor de periode na 2027, dat in een afzonderlijke effectbeoordeling wordt onderzocht. Het prestatiekader voorziet in een uitvoeringsverslag tijdens de uitvoeringsfase van het programma en in een retrospectieve evaluatie overeenkomstig artikel 34, lid 3, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509. De evaluatie wordt uitgevoerd volgens de richtsnoeren van de Commissie voor betere regelgeving en zal worden gebaseerd op indicatoren die relevant zijn voor de doelstellingen van het programma.